

International Conference on the Ancient Novel (ICAN) IV, Fundação Calouste Gulbenkian, Lisbon, 21 — 26 July 2008

V posledním červencovém týdnu proběhla v portugalské přístavní metropoli Lisabonu již čtvrtá mezinárodní konference o antickém románu, tentokrát s podtitulem „Crossroads in the ancient novel: Spaces, frontiers, intersections“.¹ Tradice, kterou založil Bryan Reardon roku 1976 ve Velké Británii a o jejíž oprávněné příslušnosti k serióznímu zkoumání antické literatury dnes našťástí již nikdo nepochybuje, ovšem překročila svým čtvrtým pokračováním hranice jediného žánru. Jak ostatně prozrazuje podtitul, při lisabonském setkání odborníci rozšířili své zorné pole také směrem k ostatním žánrům s cílem ukázat analogie v literárních postupech i motivech, a naopak upozornit na případné žánrové odlišnosti. Konferenci zorganizoval tým vědců z lisabonské univerzity včele s profesorkou Marílií P. Futre Pinheiroovou spolu s mezinárodní poradní komisí a z odborného hlediska ji zaštiťovala více než desítka vybraných osobností na poli klasické filologie. Prostory k uspořádání konference poskytla Nadace Caloustea Gulbenkiana v rozsáhlém výstavním a kongresovém areálu obklopeném okouzujícími zahradami v centru moderního Lisabonu.

Bohatý a pestrý, doslova nabitý šestidenní program probíhal v sedmdesáti paralelních a třinácti plenárních tematicky členěných sekcích a celkem v něm zaznělo téměř tři sta příspěvků. Jako důležité a potřebné oživení se ukázaly i plenární diskuze, které ovšem mohly být v programu zařazeny spíše v závěru, aby se do diskuze mohli snáze zapojit i ti účastníci, kteří byli na mezinárodní konferenci o románu poprvé. Tematicky obsáhly stanovené sekce jak jednotlivé aspekty antického i moderního románu (v prostředí přístavu významné novověké námořní velmoci vynikl zejména aspekt mořeplavectví a cestopisné motivy, ale samozřejmě i další typické románové prvky jako láska a utrpení související s nespokojenou touhou, boj a hrdinství, magie, rituál a kult aj.), tak i vztah románu k historii, filozofii, náboženství či umění, a to od antiky přes křesťanský středověk až po současnost. Přivzány byly i osobnosti zdánlivě se pohybující mimo už tak velmi široký tematický prostor konference, jako například ředitel moderní alexandrijské knihovny Ismail Serageldin či autor románových bestsellerů z doby antického Říma Steven Saylor, průběh jejich příspěvků však nikoho nenechal na pochybách o souvislosti s dědictvím antických románů.

Právě jmenované kvantifikace i kvalifikace nejlépe dokumentují rozsah i tematický záběr programu mezinárodního setkání a naznačují zároveň obtíže, jimž museli pořadatelé čelit při naplňování svého záměru. Zařazení jednotlivých příspěvků do sekcí nebylo při jejich množství i rozmanitosti vždy jednoznačné, ale o to větší úctu si organizační tým za dobře odvedenou práci zaslouží. Čtvrtá mezinárodní konference o antickém románu byla rozhodně úspěchem všech, kteří se na jejím průběhu jakkoli podíleli, a snad i příslibem dalšího pokračování skvělé tradice v blízké budoucnosti.

Katarina Petrovičová

To archaio Elléniko drama. Leukósia, 2007, 316 stran. ISBN 978–9963–0–9085–3.

Ve dnech 17.–21. března 2007 byla v Nikósii na Kypru péčí Kyperského pedagogického institutu, kyperského ministerstva pro vzdělání a kulturu a Evropské rady pro vzdělávání (program Pestalozzi) uspořádána mezinárodní konference o antickém řeckém dramatu; materiály z této konference vyšly již za půl roku ve sborníku, o němž bychom chtěli na tomto místě informovat.

¹ Účast na konferenci, stejně jako tato zpráva jsou součástí řešení v rámci výzkumného záměru MSM 0021622435 „Středisko pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních“, řešeného na Ústavu klasických studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Jednotlivé příspěvky jsou v knize uváděny v takovém jazyce, v jakém byly předneseny, tj. řecky nebo anglicky. S klíčovými referáty (názvy uvádím v angličtině) — jejich tematické okruhy byly pořadatelem pozvaným odborníkům navrženy — vystoupili badatelé z univerzity v Cambridge (P. Boyde, Penelope and Nauskaa: Two Plays from Homer and their Potential Role in the Promotion of Ancient Greek Drama, 24–52), z řecké Ioanniny (I. Perisnakis, The History as Tragedy, the Persian Trilogy: The Tragedy as History, 53–79), z athénské univerzity (Ch. Bakonikola, Racial Otherness in Greek Tragedy, 80–88), z Masarykovy univerzity v Brně (D. Bartoňková, The Ancient Greek Tragedy as a Source of Common European Values, 89–98), z Kypru (G. Xenis, The Humanitarian Role of Tragedy According to Aristophanis, 99–109) a z univerzity v Bristolu (P. Michelakis, Medea in the Film Industry, 110–116).

Vedle jmenovaných klíčových přednášek vystoupila na konferenci celá řada zkušených představitelů gymnázií, pedagogických i jiných škol s velmi zajímavými tématy prověřenými jejich učitelskou praxí jak při výuce staré řečtiny, tak i starořecké literatury. Tato vystoupení byla nejen rázu teoretického, nýbrž také praktického. Převažovaly mezi nimi příspěvky z Řecka (zajímavé bylo vystoupení kolektivu z Kréty) a Kypru, ovšem velmi zaujaly také referáty o výuce klasické řečtiny ve Francii, Rusku, Slovinsku, Španělsku, Litvě, přitom z většiny příspěvků vyplývalo, že antická kultura není v těchto zemích jen jakousi zanedbanou Popelkou. Zmínit se dále musíme o vystoupení H. Schmidtové ze Strasburku, která seznámila všechny přítomné s programem Pestalozzi, v jehož rámci měla a má možnost rozšířit své vzdělání velká řada pedagogů (srov. 232–235).

Celá konference, a samozřejmě i sborník, který tu představujeme (vytištěn je na kvalitním papíru a je opatřen obrazovými přílohami), svědčí o tom, že stará řecká literatura, a speciálně řecké drama, má stále mnoho říci nejenom samotným Řekům, ale přinejmenším všem Evropanům, neboť, jak jsem se sama pokusila ukázat ve svém příspěvku na konferenci, velká řada hodnot antického dramatu je nevysychajícím zdrojem hodnot i pro moderního člověka žijícího v Evropské unii. Na Kypru si to evidentně uvědomují nejen klasičtí filologové, pedagogové, filozofové, literáti (z publikace se ovšem nedá vyčíst, kolik zájemců o antické drama bylo v Nikósii z řad mladých lidí!), ale také politici, což prokázal zájem i podpora kyperského ministerstva pro vzdělání a kulturu, mimo jiné také pravidelného sponzora symposií v Droushi.

Daša Bartoňková

SCOTO ERIUGENA, REMIGIO DI AUXERRE, BERNARDO SILVESTRE E ANONIMI. *Tutti i commenti a Marziano Capella*. Testo latino a fronte. A cura di Ilaria Ramelli. Presentazione di Giovanni Reale. Bompiani: Milano, 2006, 2524 s. ISBN 88–452–5739–8.

Pozdně antická „učebnice“ *De nuptiis Philologiae et Mercurii*, kterou její autor Martianus Capella zarámoval do poutavého pohádkového vyprávění o hledání vhodné manželky pro boha Merkura a o strastiplné cestě vyvolené nevěsty Filologie mezi nebešťany, představuje pro většinu vzdělanců na poli humanitních věd ucelené zobrazení antického vzdělání a symbolizuje zároveň jeho přechod do středověku v podobě vzdělávacího systému sedmi svobodných nauk. Martianovo dílo, v němž jako božský svatební dar předstupují před Filologii postupně gramatika, dialektika, rétorika, geometrie, aritmetika, astronomie a harmonie a odkrývají v ucelených pojednáních svou podstatu, se stalo pevnou, snad lze dokonce říci obligátní součástí středověkého školství a jako takové bylo středověkými učiteli hojně rozebíráno, komentováno, a dokonce i přeloženo (proslulý překlad do němčiny pořídil Notker Labeo na přelomu 10. a 11. století). Mnoho latinských středověkých komentářů k Martianu Capellovi se zachovalo dodnes a bylo nezávisle zpracováno v moderních edicích, poprvé však vychází v souborném vydání. Tuto pozoruhodnou publikaci, obsahující nejen latinské texty Jana Scota Eriugeny, Remigia z Auxerre, Bernarda Silvestra a dalších komentátorů (v názvu ukrytých jako „anonimů“), ale také rozsáhlé úvodní poznámky, a především úplný překlad